

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 291/2010-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. decembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť M. C. V., K., zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., K., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009, za účasti Okresného súdu Košice II, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva M. C. V. podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Okresného súdu Košice II sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť M. C. V. trovy konania v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. A. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. decembra 2009 doručená sťažnosť M. C. V., K., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., K., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza, že „v čase okolo dňa 6. 5. 2008, som sa z náhodného počutia dozvedel o exekučnej veci vedenej proti mne, u súdneho exekútora JUDr. M. Z., K., sp. zn. Ex 793/05, Okresného súdu Košice II, sp. zn. 39 Er 23/06, o vymoženie 20 350,- Sk s prísl., po preverení ktorej okolnosti som splnomocnil svoju právnu zástupkyňu JUDr. A. K. na ďalšie konanie, kde po oboznámení sa s vecou som učinil postup smerujúci k jej zastaveniu.

Uznesením Okresného súdu Košice II, zo dňa 21. 11. 2008, sp. zn. 39 Er/23/2006, Ex 793/2005, bol zamietnutý môj návrh na zastavenie exekúcie, proti ktorému rozhodnutiu (vyššieho súdneho úradníka) som učinil odvolanie, zo dňa 19. 12. 2008.

Uznesením Okresného súdu Košice II, zo dňa 2. 10. 2009, sp. zn. 39 Er/23/2006, Ex 793/2005, bol zamietnutý môj návrh na zastavenie exekúcie.

Postupom konajúceho súdu a citovaným rozhodnutím, proti ktorému nie je riadny opravný prostriedok, mi v tomto konaní bola odňatá možnosť konať pred súdom.

V rámci prípustnej inštantnosti konania som okrem iných skutočností osobitne poukázal na vadu predmetného exekučného konania v tom, že doposiaľ mi nebolo doručené Upovedomenie o začatí exekúcie, pričom exekúcia sa už nachádza v štádiu dražby nehnuteľnosti.

Na túto skutočnosť som osobitne poukázal v návrhu na zastavenie exekúcie, ako aj v odvolaní proti jeho zamietnutiu, ktorým mojím (zastavujúcim a neskôr aj ako odvolacím) dôvodom sa konajúci súd nezaoberal ani v jednom rozhodnutí a o zamietnutí mojich návrhov rozhodol na základe iných skutočností, než som ja predkladal.“

Sťažovateľ svoje tvrdenie o porušení ním označených práv zakladá najmä na týchto skutočnostiach:

„Dňa 18. 10. 2007 bolo na meno A. Š., opatrovník, Okresný súd Košice II, doručené Upovedomenie o začatí exekúcie, zo dňa 29. 5. 2006, sp. zn. Ex 793/05-16 Zm, spolu s Upovedomením o začatí exekúcie prikázaním pohľadávky z účtu v banke, zo dňa 4. 9. 2006, sp. zn. Ex 793/05-26 Zm.

Uznesením Okresného súdu Košice II, zo dňa 18. 9. 2007, sp. zn. 39Er/23/2006, Ex 793/05, právoplatným dňa 31. 10. 2007, mi bola podľa § 49 ods. 4 EP ustanovená opatrovníčka A. Š., pracovníčka Okresného súdu Košice II...

Z uvedených skutočností je zrejmé, že nedošlo k právne relevantnému doručeniu predmetného upovedomenia o začatí exekúcie povinnému (ako primárneho predpokladu na jej vykonávanie), ktoré upovedomenie síce doručené bolo, ale v čase doručenia nie opatrovníčke ustanovenej v konaní, ale osobe A. Š., bez právneho titulu, z čoho doručenie nie je právne účinné. Po právoplatnom ustanovení opatrovníčky A. Š., nebolo tejto doručené predmetné upovedomenie, z čoho vyplýva, že toto nebolo doručené vôbec. Na základe tejto vady trpí celé konanie vadou, pre ktorú nebolo možné ďalej konať.

Súčasne došlo k tomu, že povinnému (opatrovníčke) nebola poskytnutá zákonná lehota na učinenie námietok v trvaní 14 dní, kde pokiaľ by aj doručenie upovedomenia

menovanej dňa 18. 10. 2007 malo byť účinné, tak menovaná mohla ako opatrovníčka účinne konať až odo dňa 31. 10. 2007 (právoplatnosť uznesenia o ustanovení opatrovníka), čím lehota na podanie námietok jej zostávala v počte 3 dni, čo je v rozpore so zákonom.

Týmto postupom potom nebola zachovaná ani rovnosť účastníkov konania, kde postavenie povinného oproti postaveniu oprávnených bolo v zjavnom nepomere v možnosti využívať svoje zákonné práva v tomto exekučnom - súdnom konaní.

Mám za to, že na základe uvedených skutočností je predmetná exekúcia vedená v rozpore so zákonom. “

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„Práva sťažovateľa zaručené v čl. 12 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd na spravodlivé a verejné prejednanie vecí nezávislým a nestranným súdom, uznesením Okresného súdu Košice II, sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005, zo dňa 2. 10. 2009, boli porušené.

Ústavný súd SR zrušuje uznesenie Okresného súdu Košice II, sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005, zo dňa 2. 10. 2009 a vec vracia porušovateľovi na nové konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd SR zakazuje porušovateľovi pokračovať v porušovaní namietaných základných práv sťažovateľa.

Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 300 Eur.

Porušovateľ je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania – právneho zastúpenia na účet jeho právnej zástupkyne, vo výške 245,70 Eur. “

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 291/2010-11 z 31. augusta 2010 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom vyžiadaného súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu na základe výzvy ústavného súdu v prípise doručenom ústavnému súdu 23. septembra 2010 zotrval na svojom stanovisku z 19. apríla 2010 sp. zn. 1 SprV/199/2010, ktoré podal ešte pred predbežným prerokovaním sťažnosti a ktorého súčasťou bolo vyjadrenie zákonného sudcu k predmetnej sťažnosti. Z obsahu tohto vyjadrenia okrem iného vyplýva, že *„aj po oboznámení sa s námietkami sťažovateľa mám za to, že jednak procesný postup súdu v predmetnej právnej veci bol v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku a Exekučného poriadku a jednak samotné rozhodnutie súdu, vydané na základe náležite zisteného skutkového stavu, ktorým bol návrh sťažovateľa na zastavenie exekúcie zamietnutý, je správne.“*

Sťažovateľ v reakcii na vyjadrenie (stanovisko) okresného súdu z 19. apríla 2010 uviedol, že trvá na dôvodoch a na výroku nálezu, ktorý uviedol vo svojej sťažnosti z 24. novembra 2009, pričom vo vzťahu k vyjadreniu okresného súdu okrem iného uvádza, že *„jeho názor na procesný postup v predmetnej exekučnej veci je nesprávny a nie je pravdou jeho názor, že bol v nej dodržaný procesný postup podľa Exekučného poriadku a Občianskeho súdneho poriadku. O tom svedčia listinné dôkazy, ktoré som predložil vo veci sťažnosti samej.“*

Na doplnenie veci udávam, že napriek vedomosti exekučného súdu o prebiehajúcom konaní pred ústavným súdom (o prijatie sťažnosti), bolo Uznesením Okresného súdu Košice II, zo dňa 8. 7. 2010, sp. zn. 39 Er/23/2006, schválené nadobudnutie spoluvlastníckeho podielu k exekvovanej nehnuteľnosti. Konajúci exekučný súd mal vedomosť, že ústavnou sťažnosťou sa vybavuje štádium konania o zastavenie exekúcie, kde sa o. i. namieta taká základná vada konania, ako je nedoručenie upovedomenia o začatí exekúcie. Musel mať teda vedomosť, že jeho rozhodnutie o schválení nadobudnutia spoluvlastníckeho podielu (voči ktorému nie je riadny opravný prostriedok), je pred rozhodnutím ústavného súdu, spôsobilé právne skomplikovať danú vec. Exekučný súd sa ani okrajovo, či informatívne nezmienal o tejto skutočnosti, čo považujem na neúctu voči

Ústavnému súdu SR, ktorý sa v čase rozhodovania exekučného súdu, dotkol predmetnej právnej veci. “.

II.

Všeobecné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií na uplatňovanie a ochranu základných práv a slobôd ich nositeľov, t. j. fyzické osoby a právnické osoby. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní, ktoré sú dostupné bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky základných práv a slobôd. Existenciou takýchto konaní sa však nevyčerpávajú ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd.

Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom ustanovených prostriedkov na dosiahnutie účelu takých procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takého postupu orgánu verejnej moci (II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa v konaní a rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci. Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavovať nielen vo využití všetkých dostupných zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že rozhodnutie vo veci musí obsahovať odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich využitia v súlade s procesnými predpismi.

Tieto závery sa v celom rozsahu vzťahujú aj na nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí, ktorý tvorí osobitný druh civilného procesu patriaci do právomoci všeobecných súdov, ako aj ďalších orgánov verejnej moci určených osobitným zákonom.

Súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04) aj nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku. Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na ujmu jedného z účastníkov súdneho konania. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne III. ÚS 15/03). Preto pri postupe všeobecných súdov treba dbať na to, aby zabezpečili taký prístup k súdnej ochrane v exekučnom konaní, ktorý nie je diskriminačný bez primeraných a objektívne zdôvodniteľných okolností, ktoré vyplývajú priamo zo zákona (m. m. II. ÚS 143/02).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Účelom citovaného článku ústavy je zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Základné právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa stal po splnení predpokladov ustanovených zákonom účastníkom súdneho konania. Ak osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej efektívne umožní (mal by umožniť) stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo mohlo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Takto vymedzený obsah základného práva na súdnu ochranu sa uplatňuje aj pri nútenom výkone súdneho a iného rozhodnutia (II. ÚS 143/02). Aj v exekučnom konaní sa musí zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, ak splní predpoklady ustanovené zákonom. K naplneniu záruk na prístup k súdnej ochrane v zmysle citovaného článku ústavy dochádza až vtedy, keď uplatnené právo je efektívne vykonané. Efektívnosť výkonu tohto základného práva vyžaduje, aby všeobecný súd konal objektívne, vylúčil náhodné alebo svojvoľné uplatnenie zákonných možností na rozhodnutie, a ak prijme konečné rozhodnutie, vychádzal z toho, čo objektívne zistil na základe predpísaného spôsobu zisťovania skutkového stavu v exekučnom konaní, ktorým je procesné dokazovanie.

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní v napadnutej veci aj okresný súd ako exekučný súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

III.

Zo sťažnosti, z jej príloh, ako aj z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 ústavný súd zistil, že okresný súd poverením č. 5803 016601 z 5. mája 2006 poveril súdneho exekútora JUDr. M. Z., Exekútorský úrad, K. (ďalej len „súdny exekútor“), vykonaním exekúcie proti sťažovateľovi ako povinnému na uspokojenie pohľadávky v sume 675,50 € (20 350 Sk) s príslušenstvom (dlžné výživné) v prospech oprávnených maloletých J. a R. V., zastúpených matkou J. V., K. (ďalej len „oprávnení“), na základe právoplatného a vykonateľného rozsudku okresného súdu sp. zn. 23 Nc 1372/01 z 18. februára 2005. Exekúcia na návrh oprávnených proti sťažovateľovi je vykonávaná na tomto exekútorskom úrade pod sp. zn. Ex 793/2005.

Dňa 19. apríla 2007 doručil súdny exekútor okresnému súdu žiadosť o ustanovenie opatrovníka sťažovateľovi z dôvodu, že jeho pobyt nie je známy, a preto mu nie je možné doručiť upovedomenie o začatí exekúcie. Lustráciou v Centrálnom registri obyvateľov Slovenskej republiky v Banskej Bystrici a na Úrade hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru v Bratislave súdny exekútor zistil, že sťažovateľ má evidovaný trvalý

pobyt na adrese v K. od 13. februára 1995 s platnosťou do 13. júna 2010. Osobným šetrením súdny exekútor zistil, že sťažovateľ sa v mieste trvalého bydliska minimálne tri roky nezdržoval, pričom sa nezdržoval ani na ďalších adresách evidovaného prechodného pobytu v K. na uliciach ... a ...

Na základe uvedeného zistenia okresný súd uznesením sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 18. septembra 2007 ustanovil A. Š., pracovníčku okresného súdu, za opatrovníka pre sťažovateľa ako povinného a 18. októbra 2007 jej doručil upovedomenie o začatí exekúcie.

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podal 4. júna 2008 v predmetnej veci návrh na odklad exekúcie s odôvodnením, že toho istého dňa podal návrh na zastavenie exekúcie. K návrhu bolo okresnému súdu doložené splnomocnenie právnej zástupkyne zo 6. mája 2008 na zastupovanie povinného v predmetnom exekučnom konaní.

Okresný súd uznesením zo 17. júna 2008 zrušil uznesenie z 18. septembra 2007 o ustanovení opatrovníka, pretože pominuli dôvody, pre ktoré bol opatrovník sťažovateľovi ustanovený. Uznesením z toho istého dňa okresný súd povolil odklad exekúcie podľa § 56 ods. 2 Exekučného poriadku do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia okresného súdu o podanom návrhu na zastavenie exekúcie zo strany povinného. O odvolaní oprávnených proti predmetnému uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom rozhodol sudca okresného súdu tak, že uznesením z 10. októbra 2008 návrh sťažovateľa na odklad exekúcie zamietol. Predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť 29. októbra 2008.

Vo veci návrhu sťažovateľa na zastavenie exekúcie rozhodol okresný súd uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom z 21. novembra 2008 tak, že ho zamietol. Na základe odvolania sťažovateľa opätovne o tomto návrhu sťažovateľa rozhodol sudca okresného súdu tak, že sťažnosťou namietaným uznesením sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009 jeho návrh na zastavenie exekúcie zamietol. Predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť 3. novembra 2009.

Podstatou námietok sťažovateľa je tvrdenie, že uznesením okresného súdu sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009, ktorým súd zamietol jeho návrh sťažovateľa ako povinného na zastavenie exekúcie vedenej súdnym exekútorom pod sp. zn. Ex 793/2005, došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa tvrdenia sťažovateľa okresný súd porušil jeho práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru predovšetkým tým, že nechránil a nezabezpečil jeho práva ako povinného v exekučnom konaní vyplývajúce zo zákona, pretože

- mu nebolo právne relevantným spôsobom doručené upovedomenie o začatí exekúcie ako povinnému, v dôsledku čoho exekučné konanie trpí vadou, pre ktorú v ňom nebolo možné ďalej konať,

- upovedomenie o začatí exekúcie v predmetnej veci bolo doručené jemu ustanovenej opatrovníčke predtým, než rozhodnutie súdu o jej ustanovení nadobudlo právoplatnosť, a preto doručenie upovedomenia nebolo právne účinné,

- povinnému (opatrovníčke) nebola poskytnutá zákonná lehota na podanie námietok v trvaní 14 dní, ale iba v trvaní troch dní (A. Š., ktorej bolo upovedomenie o začatí exekúcie doručené 18. októbra 2007, ako opatrovníčka mohla účinne konať až odo dňa právoplatnosti uznesenia o jej ustanovení za opatrovníka, t. j. od 31. októbra 2007),

- nebola zachovaná rovnosť účastníkov konania pri využívaní zákonných práv v exekučnom konaní, keďže súdom ustanovený opatrovník nehájil záujmy povinného,

- okresný súd pri rozhodovaní o jeho návrhu na zastavenie exekúcie sa uvedenými dôvodmi vôbec nezaoberal a vo veci rozhodol na základe iných skutočností, než ktoré on predkladal.

Ústavný súd vychádzal pri posúdení veci sťažovateľa zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu

ochrany ústavnosti však vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutia všeobecných súdov v prípade, ak v konaní, ktoré im predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného súdu, aby prerokoval a rozhodol o tom, či bolo, alebo nebolo porušené základné právo alebo sloboda účastníka konania pred všeobecným súdom (m. m. I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, II. ÚS 83/06).

Ústavný súd k tomu ďalej uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu (vrátane rozhodnutia všeobecného súdu v exekučnej veci) musí predchádzať jeho postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (v kontexte danej veci v súlade s dohovorom, najmä v súlade s právom na prístup na súd a právom na spravodlivé prejednanie veci). Ústavný súd už zdôraznil, že zo vzájomnej súvislosti ustanovení čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy vyplýva, že dohovor a k nemu sa vzťahujúca judikatúra predstavujú pre vnútroštátne orgány záväzné výkladové smernice pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (m. m. I. ÚS 49/01, I. ÚS 230/03).

Ústavný súd posúdil z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti napadnuté uznesenie okresného súdu sp. zn. Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009, ktorý v jeho odôvodnení po analýze príslušných ustanovení Exekučného poriadku na základe vlastných skutkových zistení formuloval právne závery, a to najmä takto:

„Z obsahu spisu tunajšieho súdu bolo zistené, že povinný bol v zmysle ust. § 39 ods. 1 Exekučného poriadku riadne označený vrátane údajov o štátnom občianstve.

Pokiaľ ide o námietku povinného, že príslušné listiny nie sú vydané v jeho materinskom jazyku, resp. že bolo porušené jeho právo na súdne konanie v materinskom jazyku súd uvádza, že k porušeniu tohto základného práva v danom prípade nedošlo, jednak preto, že v predmetnom spise a ani v exekučnom spise sa nenachádza vyhlásenie povinného

o tom, že neovláda jazyk, v ktorom sa súdne konanie vedie a jednak preto, že povinný je v tomto konaní zastúpený právnym zástupcom, ktorý komunikuje so súdom v slovenskom jazyku. Navyše z vyjadrenia oprávnených k odvolaniu povinného vyplýva, že povinný žije na území Slovenskej republiky dvadsať rokov, takže súd považuje tvrdenia povinného za účelové.

Na základe skutočnosti, že povinnému sa nepodarilo doručiť upovedomenie o začatí exekúcie zo dňa 29. 5. 2006 na adresu trvalého pobytu povinného, K. a ani na adresu jeho prechodného pobytu K., ktorú uviedol oprávnený v návrhu na vykonanie exekúcie, poverený súdny exekútor v zmysle ust. § 49 ods. 4 Exekučného poriadku podal na súd žiadosť, aby bol povinnému ustanovený opatrovník, nakoľko pobyt povinného sa mu nepodarilo zistiť ani po vykonanom šetrení. Uvedené skutočnosti súd zistil z exekučného spisu Ex 793/2005. Uznesením tunajšieho súdu zo dňa 18. 9. 2007, č. k. 39 Er/23/2006-22 bol preto povinnému ustanovený opatrovník.

Dňa 4. 6. 2008 bolo na tunajší súd doručené podanie zo strany povinného, prostredníctvom jeho zvolenej právnej zástupkyne s plnomocenstvom pre toto konanie. Na základe tejto skutočnosti, keďže pominuli dôvody, pre ktoré bol opatrovník povinnému ustanovený, súd uznesenie o ustanovení opatrovníka uznesením zo dňa 17. 6. 2008, č. k. 39Er/23/2006-39 zrušil.

Súd má za to, že v danom prípade sú splnené základné procesné predpoklady umožňujúce vykonanie exekúcie, a to vykonateľné rozhodnutie, ktorým je v danom prípade rozsudok Okresného súdu Košice II, č. k. 23 Nc 1372/01-163 zo dňa 18. 2. 2005, ktorý nadobudol právoplatnosť a stal sa vykonateľným dňa 22. 4. 2005 ako aj tá skutočnosť, že povinný doposiaľ nesplnil to, čo mu bolo uložené vykonateľným rozhodnutím.

V doterajšom postupe súdu, resp. súdneho exekútora súd nezistil žiadne procesné vady, ktoré by mali za následok porušenie práv povinného.

V danom prípade povinný podal návrh na zastavenie exekúcie, pričom neuviedol, podľa ktorého ustanovenia Exekučného poriadku zastavenie exekúcie žiada.

Citované zákonné ustanovenia zakotvujú jednotlivé dôvody, pre ktoré súd exekúciu zastaví. Dôvody uvedené v ustanovení § 57 ods. 1 Exekučného poriadku úplne nevyčerpávajú možné dôvody zastavenia exekúcie. V zmysle ustanovenia § 57 ods. 2 Exekučného poriadku súd môže exekúciu zastaviť aj vtedy, ak to vyplýva z ustanovení

Exekučného poriadku alebo iného zákona. Exekúciu teda možno zastaviť iba z dôvodov výslovne uvedených v zákone.

Povinný v návrhu na zastavenie exekúcie, resp. v odvolaní neuviedol žiadne skutočnosti, pre ktoré by nebolo možné pokračovať v exekúcii, a ktoré by odôvodňovali zastavenie exekúcie.

Na základe uvedených skutočností a citovaných ustanovení súd rozhodol tak, že návrh povinného na zastavenie exekúcie zamietol.“

Sťažovateľ nesúhlasí s právnym názorom okresného súdu, ku ktorému dospel interpretáciou a aplikáciou procesnoprávných ustanovení Exekučného poriadku pri posudzovaní zákonných dôvodov na zastavenie exekúcie. Podľa názoru sťažovateľa „je predmetná exekúcia vedená v rozpore so zákonom“, pričom dôvod tejto nezákonnosti videl v namietaných vadách predmetného exekučného konania.

V súlade s § 46 ods. 1 Exekučného poriadku je exekútor poverený vykonaním exekúcie povinný postarať sa o jej vykonanie. Po udelení poverenia vydá súdny exekútor upovedomenie o začatí exekúcie. V ňom podľa § 47 ods. 1 Exekučného poriadku vymedzí najmä práva a povinnosti povinného, a to konkrétne:

a) upovedomí povinného i oprávneného o začatí exekúcie, prípadne o spôsobe jej vykonania a o predbežných trovách exekúcie; povinného vyzve, aby uspokojil pohľadávku oprávneného alebo aby do 14 dní od doručenia upovedomenia o začatí exekúcie vzniesol námietky podľa § 50,

b) zakáže povinnému, aby odo dňa doručenia upovedomenia o začatí exekúcie nakladal so svojím majetkom, ktorý podľa ustanovení tohto zákona podlieha exekúcii okrem nakladania za účelom uspokojenia pohľadávky oprávneného, jej príslušenstva a trov exekúcie v hotovosti alebo bezhotovostným prevodom z účtu v banke.

Upovedomenie o začatí exekúcie vyvoláva vo vzťahu k povinnému mimoriadne závažné procesné dôsledky, a preto je povinnosťou exekútora doručiť ho povinnému do vlastných rúk, pričom náhradné doručenie je vylúčené u povinného, ktorý je fyzickou osobou nepodnikateľom (§ 49 ods. 1 Exekučného poriadku).

Výnimku z doručovania upovedomenia o začatí exekúcie do vlastných rúk predstavuje možnosť ustanoviť povinnému opatrovníka. Podľa § 49 ods. 4 Exekučného poriadku exekútor môže požiadať súd (§ 45) o ustanovenie opatrovníka povinnému, ktorého pobyt nie je známy, ktorému sa nepodarilo doručiť upovedomenie o začatí exekúcie na známu adresu v cudzine, ktorý je postihnutý duševnou poruchou alebo ktorý nie je schopný zrozumiteľne sa vyjadrovať.

Moment doručenia upovedomenia o začatí exekúcie je pre povinného okamihom, odkedy má možnosť brániť sa proti exekučnému konaniu postupom, ktorý umožňuje Exekučný poriadok (námiетка zaujatosti exekútora, námietky proti exekúcii, námietky proti trovám exekúcie, návrh na odklad exekúcie, návrh na zastavenie exekúcie).

V predmetnej veci z obsahu súvisiaceho súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľovi ako povinnému bol v exekučnom konaní uznesením sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 18. septembra 2007 ustanovený opatrovník (na základe žiadosti súdneho exekútora, že povinnému sa nepodarilo doručiť upovedomenie o začatí exekúcie, lebo ani po vykonanom šetrení sa mu nepodarilo zistiť pobyt povinného a okresný súd o tejto skutočnosti nemal pochybnosti). Okresný súd vyznačil právoplatnosť uznesenia o ustanovení opatrovníka povinnému (sťažovateľovi) 31. októbra 2007. Ústavný súd zo súdneho spisu, ako aj z vyjadrenia J. V., K., zákonnej zástupkyne účastníka exekučného konania na strane oprávnených mal. R. V., z 9. novembra 2010 (a pripojených listín) doručeného ústavnému súdu 10. novembra 2010, zistil, že pracovníčka okresného súdu A. Š. prevzala uznesenie okresného súdu o ustanovení za opatrovníka 10. októbra 2007, pričom z doručienky súdneho doručovateľa vyplýva, že sa vzdala práva podať odvolanie. Upovedomenie o začatí exekúcie jej bolo doručené 18. októbra 2007.

Z odôvodnenia uznesenia okresného súdu z 2. októbra 2009 o zamietnutí návrhu povinného na zastavenie exekúcie vyplýva, že okresný súd (ako exekučný súd) sa vôbec nevysporiadal s námietkami sťažovateľa spochybňujúcimi nadobudnutie právnych účinkov upovedomenia o začatí exekúcie, pričom sa obmedzil len na konštatovanie, že *„na základe skutočnosti, že povinnému sa nepodarilo doručiť upovedomenie o začatí exekúcie zo dňa*

29. 5. 2006 na adresu trvalého pobytu povinného, K. a ani na adresu jeho prechodného pobytu K., ktorú uviedol oprávnený v návrhu na vykonanie exekúcie, poverený súdny exekútor v zmysle ust. § 49 ods. 4 Exekučného poriadku podal na súd žiadosť, aby bol povinnému ustanovený opatrovník, nakoľko pobyt povinného sa mu nepodarilo zistiť ani po vykonanom šetrení. Uvedené skutočnosti súd zistil z exekučného spisu Ex 793/2005. Uznesením tunajšieho súdu zo dňa 18. 9. 2007, č. k. 39 Er/23/2006-22 bol preto povinnému ustanovený opatrovník.“

Okresný súd nechal bez povšimnutia podstatnú námietku sťažovateľa, hoci bol povinný skúmať, či upovedomenie o začatí exekúcie bolo povinnému (resp. jeho ustanovenému opatrovníkovi) doručené právne relevantným spôsobom. Iba vtedy, ak je upovedomenie o začatí exekúcie doručené povinnému (opatrovníkovi) v súlade s Exekučným poriadkom, začína plynúť povinnému (opatrovníkovi) lehota na podanie námietok.

Z príslušného súdneho spisu vyplýva, že okresný súd na účely odstránenia uvedených pochybností (aj po zrušení uznesenia o ustanovení opatrovníka, keďže pominuli dôvody, pre ktoré bol opatrovník povinnému ustanovený) žiadne dokazovanie nevykonával, argumenty tvrdené sťažovateľom nevzal do úvahy, pretože ich vôbec neskúmal. Táto skutočnosť je zrejmá z obsahu odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu.

Okresný súd konštatujúc, že v doterajšom postupe súdu, resp. súdneho exekútora nezistil žiadne procesné vady, ktoré by mali za následok porušenie práv povinného (sťažovateľa), vo svojom rozhodnutí tiež opomenul odôvodniť, resp. vysvetliť námietku sťažovateľa, že súdom ustanovený opatrovník nehájil jeho záujmy (ako neprítomného účastníka konania), a teda že nebola v predmetnom exekučnom konaní zabezpečená nielen ochrana jeho záujmov, ale hlavne, že nebola zabezpečená ochrana jeho základných práv, súčasťou ktorých je aj právo na spravodlivé súdne konanie (opatrovníčka v období od svojho ustanovenia nevykonala žiadny relevantný úkon na ochranu práv povinného aj napriek tomu, že v danom prípade exekúciu na uspokojenie sumy istiny len 675,50 € s prísl.

súdny exekútor vykonáva predajom spoluvlastníckeho podielu sťažovateľa k nehnuteľnosti značnej hodnoty).

Ústavný súd posudzujúc obsah zásadnej argumentácie sťažovateľa, ako aj dotknutej časti spisovej dokumentácie dospel k záveru, že okresný súd sa vysporiadal s otázkou zabezpečenia rešpektovania procesných práv sťažovateľa ako povinného v napadnutom konaní ústavne neakceptovateľným spôsobom. V dôsledku toho, že okresný súd v odôvodnení namietaného uznesenia nereagoval ústavne konformným spôsobom na kľúčové námietky sťažovateľa, na ktorých založil svoj návrh na zastavenie exekúcie, možno považovať uznesenie okresného súdu sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009 za zjavne neodôvodnené a arbitrárne a nezlučiteľné s obsahom základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že namietaným uznesením okresného súdu boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 (v časti týkajúcej sa práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom) ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (v časti týkajúcej sa práva na spravodlivé súdne konanie); bod 1 výroku tohto nálezu.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Keďže ústavný súd vyslovil, že namietaným uznesením okresného súdu sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 z 2. októbra 2009 boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zrušiť toto uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie na účely opätovného prerokovania a rozhodnutia v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 39 Er 23/2006, Ex 793/2005 (bod 2 výroku tohto nálezu)

V ďalšom postupe bude okresný súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v II. a zvlášť v III. časti tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Okresný súd bude tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 300 € z dôvodov uvedených a vysvetlených v sťažnosti.

Z citovaného textu ústavy a zákona o ústavnom súde vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že priznanie finančného zadosťučinenia je namieste predovšetkým vtedy, keď nemožno dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným ústavou a zákonom upraveným spôsobom, a tiež vtedy, ak bola sťažovateľovi neústavným postupom alebo rozhodnutím spôsobená reálna ujma. Podľa názoru ústavného súdu je v danom prípade ochrana práv sťažovateľa, ktorých sa touto sťažnosťou domáhal, účinne poskytnutá tým, že ústavný súd namietané uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a na jej dovŕšenie postačujú v tomto konaní vyslovené a pre okresný súd záväzné právne názory ústavného súdu. Ústavný súd preto sťažovateľovi požadované finančné zadosťučinenie nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. A. K. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008, ktorá bola 695,41 € (úkony právnej služby boli vykonané v roku 2009). Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 2 x 115,90 € a 2 x 6,95 € režijný paušál. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 245,70 €.

Priznanú sumu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2010